

УДК 811.111:378.147.091.33

МІЖНАРОДНА НАУКОВА ПУБЛІКАЦІЯ: ЕФЕКТИВНА НАЗВА

О.О. Чорновол-Ткаченко, канд. філол. наук (Харків)

Стаття є спробою привернути увагу вчених, які планують надсилати свої наукові доробки до реферованих міжнародних видань, до ролі назви наукової публікації. Стаття містить огляд базових характеристик та функцій назви публікації у межах міжнародного наукового спілкування на сучасному етапі. Результатом лінгводидактичної розвідки є перелік рекомендацій щодо написання ефективної назви наукової публікації.

Ключові слова: вимоги до наукової публікації, ефективність назви наукової публікації, міжнародне рефероване наукове видання, назва наукової публікації, наукова публікація.

Чорновол-Ткаченко О.А. Международная научная публикация: эффективное название. Статья представляет собой попытку привлечь внимание ученых, которые планируют отправлять свои научные результаты в реферируемые международные издания, к роли названия научной публикации. Статья содержит обзор базовых характеристик и функций названия публикации в рамках международного научного общения на современном этапе. Результатом лингводидактического исследования стал перечень рекомендаций к написанию эффективного названия научной публикации.

Ключевые слова: международное реферируемое научное издание, название научной публикации, научная публикация, требования к научной публикации, эффективность названия научной публикации.

Chornovol-Tkachenko O.O. International Scientific Paper: An Effective Title. The article makes an attempt at claiming attention of scientists who are planning to place results of their research in international reviewed scientific periodicals to the role of the scientific paper title. The paper reviews basic characteristics and functions of a scientific paper title in the frames of international scientific communication at present. The linguodidactic research results in a list of guidelines for an effective scientific paper title.

Key words: efficacy of a scientific paper title, international reviewed scientific periodical, requirements to a scientific paper, scientific paper title, scientific paper.

Сучасна спрямованість вітчизняної науково-освітнянської діяльності на підготовку кваліфікованих дослідників, конкурентоспроможних на міжнародному рівні, – це вже не просто тенденція, а абсолютна вимога часу. Але, як це часто буває у періоди змін та трансформацій, між прагненням налагодити конструктивний діалог з науковцями за кордоном та реальними можливостями українських вчених виникають певні розбіжності. Бачимо за мету зробити внесок до вирішення цієї проблеми шляхом надання рекомендацій щодо основних вимог до публікацій англійською мовою статей у зарубіжних реферованих виданнях.

Об'єкт нашого дослідження – вимоги до статей, що подаються до друку у реферованих міжнародних наукових виданнях, а його предмет – назва

наукової публікації як чинник, що робить наукову публікацію успішною.

Запорукою успіху будь-якої діяльності є бачення мети процесу, здатність передбачити кінцевий результат. Пропонуємо поставити собі таке запитання: а навіщо існують наукові публікації? Відповідь, на наш погляд, є однозначною: необхідно розширити знання поза межі того, що відомо науковцям на даний момент. Міжнародні публікації виводять цей процес на міжнародний рівень, на якому найширша читацька аудиторія має можливість ознайомитися з результатами наукової роботи.

Для того, щоб наукова робота була прийнятою до друку у поважному спеціалізованому виданні, вона, безумовно, має бути актуальною, високонауковою, релевантною, логічною та змістовною. Але

при цьому не слід ігнорувати методи та заходи, які роблять текст публікації привабливим, цікавим та оригінальним. Іншими словами, вона має привертати до себе увагу. Аналіз основних засобів досягнення означеної мети складає актуальність нашого дослідження, а також володіє, на наш погляд, високим практичним потенціалом. Матеріалом нашої розвідки ми обрали сучасні наукові публікації з хімії Американського хімічного товариства (American Chemical Society), до складу якого входять близько 60 міжнародних реферованих видань з різноманітних галузей хімії.

Першим кроком до написання наукової статті, яку може бути прийнято до поважних наукових видань, є формулювання назви публікації. Вона має бути простою, привабливою, інтригуючою або навіть провокуючою. Саме на цьому етапі слід відходити від конвенціонального (висловів типу 'investigation of', 'study of', 'novelty', 'highly efficient' тощо) та переходити до креативного (назви, що включають запитання, протиставлення, аналогії тощо). Назва публікації – це щось схоже на успадковане ім'я, на частку її життя [4]. Беручи до уваги велику кількість публікацій, які щорічно друкуються з різних дисциплін, авторам-науковцям необхідно зважати на той факт, що потенційний читач може легко пропустити статтю, просто не звернувши увагу на її назву у загальному змісті журналу або в електронній базі даних. Щоб запобігти цьому, науковцю, який бажає представити результати свого наукового дослідження, необхідно зосередитись на формулюванні назви майбутньої публікації.

Змістовний компонент назви публікації завжди був та лишається пріоритетним. На думку Джона Свейдза та Крістін Фік, ефективна назва наукової публікації мусить:

- 1) віддзеркалювати тематику дослідження;
- 2) містити відомості про масштаб дослідження (при цьому не перебільшувати та не занижати його значущість);
- 3) бути зрозумілою для читачів у певній галузі [5, с. 205].

Формальні вимоги до назви наукової публікації є також важливим чинником її успішності. Розпочнемо з довжини назви. Ряд дослідників вважає, що ефективною можна вважати назву, яка не пе-

ревищує 10-12 слів. Погоджуючись з такою вимогою, зазначимо, що у випадку вузькоспецифічних, високотехнологічних та насичених специфічною термінологією досліджень, цей показник може доходити до 18-20 без втрати ефективності назви. Наведемо приклади назв публікацій, які редакторська колегія Американського хімічного товариства наводить у якості вдалих прикладів у розділі «Вибір редактора» свого офіційного сайту:

- (1) Why Is Uranyl Formohydroxamate Red? (5 слів);
- (2) Student Understanding of Intermolecular Forces: A Multimodal Study (8 слів);
- (3) Lithium Hydrazinidoborane: A Polymorphic Material with Potential for Chemical Hydrogen Storage (11 слів)
- (4) Feasibility of Using Li_2MoO_3 in Constructing Li-Rich High Energy Density Cathode Materials (12 слів);
- (5) Gigantic Optical Nonlinearity: Laser-Induced Change of Dielectric Permittivity of the Order of Unity (13 слів);
- (6) A Non-Cross-Coupling Approach to Arene-bridged Macrocycles: Synthesis, Structure, and Direct, Regioselective Functionalization of a Cycloparaphenylene Fragment (16 слів) [9].

Ще одним способом привернути увагу цільової аудиторії до власної публікації є використання елементу креативності при формулюванні її назви. Багаточисельні приклади назв публікацій доводять, що навіть у такому формалізованому типі дискурсу, як наукова стаття є місце для елементів, що викликають зацікавленість читача:

- (7) Maximizing the Reactivity of Phenolic and Aminic-Trapping Antioxidants: Just Add Nitrogen! [8];
- (8) How Is Diffusion of Neutral and Charged Tracers Related to the Structure and Dynamics of a Room-Temperature Ionic Liquid? Large Deviations from Stokes-Einstein Behavior Explained [11];
- (9) Origins of the Quinolone Class of Antibacterials: An Expanded «Discovery Story» [12];
- (10) Nucleic Acid Therapeutics Using Polyplexes: A Journey of 50 Years (and Beyond) [10].

Як бачимо із наведених вище прикладів, найбільш виразними засобами привернути увагу читача є назви публікацій у формі запитання, а також такі, що використовують алюзії та навіть самоіронію.

Ще декілька десятиріч потому автори були значно більш консервативними у тому, як вони презентували свої надбання читачеві. Так, наприклад, у переважній своїй більшості назви наукових публікацій розпочиналися або містили такі іменники як ‘Investigation’, ‘Demonstration’, ‘Comparison’ та ‘Study’. Сьогодні ж ці слова радше несуть конотацію рутинного наукового дослідження, ніж використовуються для привертання уваги читача. Окрім цього, бажання зробити назву публікації оригінальною призвело до використання небажаних «рекламних трюків» для привертання уваги, а саме слів та виразів ‘Highly Efficient’, ‘Novel’, ‘Green’, ‘One-Pot’, ‘Facile’ та ін., які фактично не мали змістовного підкріплення у тексті статті. Наприклад, приблизно 2000 статей з різних галузей хімії, що було опубліковано у 2013-2014 роках, мали у своїй назві вирази ‘Highly Efficient’ або ‘Enhanced Performance’. Саме тому зараз редактори міжнародних видань вимагають від авторів, які використовують подібні вирази у назві публікації, додаткових пояснень та підтвердження адекватності їх застосування. У якості доказу наявності таких вимог нижче наводимо фрагмент рекомендацій для науковців, які надсилають свої публікації до редакції «Журналу з фізичної хімії»: «The title should be specific, informative, concise, and accurately reflect the scientific content. Keywords in the title assist in effective literature retrieval. The title, authorship, and institutional affiliations should be included on the first page. Avoid using common phrases such as “investigation”, “study,” “demonstration”, or “performance evaluation”, uncommon acronyms, and words such as “First”, “Novel”, “Facile”, and “One-Pot” in the title and abstract» [11].

Синтаксична структура назви публікації також заслуговує на увагу авторів: її структура має бути прозорою та зрозумілою, без зайвих нашарувань. Наприклад, небажаним є багаточисельне використання прийменників ‘of’, ‘to’, ‘from’, що часто спостерігаємо у тих випадках, коли науковець намагається залучити до назви якомога більше ключових слів та термінів, при цьому губиться значення, а назва стає задовгою, нецікавою та неефективною.

Перенасичення назви публікації складною (часто вузькоспецифічною) термінологією або невірне її використання також є поширеною помилкою.

Наприклад, в різних частинах не слід застосовувати терміни, що належать до різних терміносистем (photocatalytic generation of hydrogen in an aqueous solution та a water splitting reaction).

Запорукою успіху публікації у цілому та її назви зокрема є дотримання такого принципу: використовуйте у назві лише ту термінологію та ті визари, які підкріплюються у тексті публікації експериментом або доказовою базою. З обачністю необхідно ставитися до слів ‘superior’, ‘enhanced’, ‘novel’, ‘novice’, ‘first time’ і т. ін. Авторам необхідно зважати на той факт, що зміна напрямку експерименту або використання нової технології дослідження не підпадає під категорію «вперше» в науці, а усі публікації, що друкуються у міжнародних реферованих виданнях, мають презентувати виключно новацийні результати та доробки. Цінність наукової публікації вимірюється її змістом, а не використанням занадто «сильних», провокуючих або рекламуючих слів в її назві. Наявність останніх може свідчити про зверхність або навіть наукову сумнівність статті. Секрет ефективної назви полягає у тому, що вона має у стислій формі містити достатньо інформації, щоб змусити читача-науковця зацікавитись дослідженням та захотіти ознайомитись із повним текстом публікації. Інакше кажучи, назва публікації зберігає роль основного засобу поширення наукової інформації, тому процес її формування може виявитись більш складним, ніж може здаватися на перший погляд, але це того варто.

Беручи до уваги інтердисциплінарність та складність сучасної науки, зауважимо, що більшість досліджень є багатосторонніми та можуть поєднувати різні методики, експерименти, матеріали, теорії та навіть фундаментальні теоретичні засади. Перед науковцем постає завдання: вирішити, про що саме публікація, яка тема та які результати мають відбиватись у її назві. Текст статті може містити декілька вступних абзаців на роз’яснення внутрішньої побудови та методології дослідження, але назва є занадто короткою, щоб надавати пояснення. Цей факт ще раз доводить необхідність ретельної доробки ефективності назви публікації.

З огляду на все зазначене вище, пропонуємо ряд рекомендацій, які, на наш погляд, володіють мето-

дичним потенціалом для створення якщо не ідеальної, то хоча б ефективною назви наукової публікації:

- на першому, підготовчому етапі сконцентруйтесь на іменниках (назви матеріалів, обладнання, явищ) на позначення найсуттєвіших аспектів проведеного дослідження. Запитайте себе об'єктивно, чи потребує назва використання прикметників, щоб зробити її більш привабливою. При цьому уникайте недоречних описативних елементів, єдиною функцією яких є рекламування або прикрашання назви;
- переконайтесь, що назва публікації не містить граматичних або лексичних помилок. У разі виникнення сумнівів краще проконсультуватись із спеціалістом у галузі іноземних мов. Наявність навіть однієї помилки у назві може призвести до того, що читачі не зможуть сприймати статтю серйозно або взагалі не матимуть бажання читати її;
- якщо Ви не можете вкластися у 20 слів при формулюванні назви публікації, можливо, це відбувається через те, що Ви недостатньо чітко уявляєте собі, що є пріоритетним у дослідженні. Неможливість надати статті стисло продуктивну назву є ознакою того, що науковій доробці бракує зв'язності або того, що в її основу не покладено провідну тему. У будь-якому разі досліднику бажано переробити основний текст майбутньої публікації з метою створення цілісної та логічної концепції;
- якщо назва публікації містить слова та словосполучення на зразок 'highly efficient', 'green', 'improved', Ви маєте переконалися, що у тексті роботи міститься фактичне (теоретичне або імпіричне) підтвердження того, що дослідження є високоефективним, його доробки – корисними для збереження оточуючого середовища, а методи – вдосконаленими у порівнянні з тими, що використовувались вченими раніше (при цьому надається детальний огляд наукової літератури для того, щоб читач міг здійснити порівняння);
- бажано уникати використання слів 'superior', 'unique' та 'enhanced' у назві публікації, бо вони містять сильний оцінний компонент змісту та неодмінно викликають у читача сумніви щодо науковості дослідження. Якщо дослідження і справді є унікальним або видатним, то про це свідчитиме опис його результатів або якісно прописана вступна частина, яка містить об'єктивне та обгрунтоване порівняння з попередніми роботами у конкретній галузі науки. Окрім цього, слово 'enhanced' може асоціюватись у читача з пошаговим, інкрементним типом дослідження, який не є особливо цікавим для читачького загалу;
- слова 'first' та 'novel' у назві публікації є пустими (із стертим лексичним значенням), а тому непотрібними. У читача може з'явитися уявлення про те, що Ваше дослідження містить новітні дані або розуміння проблемного питання. Якщо ж Ваші погляди не є революційними, то такі слова лише ускладнюють розуміння публікації у цілому;
- іншою типовою помилкою є формулювання назви, яка схожа на детальний перелік потенційних сфер використання результатів дослідження. Очевидно, що такій роботі бракує розвитку ідей. У читача може з'явитись уявлення про те, що дослідження є набором перелічених гіпотетичних аплікацій його результатів та не містить корисних або принципово важливих доробок;
- з обережністю необхідно ставитися до використання аббревіатур та акронімів у назві публікації. З них обирають виключно такі, що є зрозумілими широкому колу читачів-спеціалістів у певній науковій галузі, тобто вони не можуть бути вузькоспецифічними або такими, що нещодавно з'явилися у практиці наукового спілкування. Це може призвести до ускладнення розуміння назви і роботи у цілому.

Як це не дивно, запобігти небажаним помилкам при остаточному формулюванні назви публікації можна досить простим шляхом: запишіть декілька (3-5) її варіантів та надайте їх своїм колегам, щоб вони обрали найбільш влучний. Із допомогою простої більшості можна обрати ефективний варіант.

Підсумовуючи сказане вище, вважаємо за потрібне наголосити на тому, що хоча науковий дискурс завжди був і залишається одним з найбільш традиційних та сталих різновидів інституціонального дискурсу, сучасний діалог між науковцями

на міжнародному рівні зазнає суттєвих змін та рухається у напрямку спрощення, демократизації та креативності. Ці процеси стосуються формування назви наукової публікації як ефективного засобу привертання уваги читача, у якого з'явиться бажання ознайомитись з повним текстом роботи. При цьому редакційні колеги реферованих зарубіжних періодичних наукових видань суттєво змінили вимоги до публікацій у цілому та до їх назв зокрема. Розуміння цих тенденцій сучасними науковцями є запорукою їх успіху, а саме надасть їм широкі можливості бути почутими всесвітньою спільнотою дослідників.

Перспективою нашого дослідження вважаємо розробку аналогічних лінгводидактичних рекомендацій з написання резюме до наукової статті англійською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bem D.J. Writing the empirical journal article / D.J. Bem // *The Complete Academic Guide for the Beginning Social Scientist*. – New York : Random House, 1987. – P. 171-201.
2. Fathala M. A Practical Guide for Health Researchers [Electronic resource] / M. Fathala. – 2011. – Access mode : <http://www.emro.who.int/dsaf/dsa237.pdf>.
3. Kamat P. How to Make Your Next Paper Scientifically Effective / P. Kamat, G.C. Schatz [Electronic resource] // *The Journal of Physical Chemistry Letters*. – 2013. – Access mode : <http://pubs.acs.org/doi/pdf/10.1021/jz4006916>
4. Kamat P. What's in a Name? / P. Kamat, G.C. Schatz [Electronic resource] // *The Journal of Physical Chemistry Letters*. – 2014. – Access mode : <http://pubs.acs.org/doi/pdf/10.1021/jz5014888>
5. Swales J. M. Academic Writing for Graduate Students: A Course for Nonnative Speakers of English / J.M. Swales, C. B. Feak. – Ann Arbor : University of Michigan Press, 1994. – 432 p.
6. Swales J.M. English in Today's Research World: A Writing Guide / J.M. Swales, C.B. Feak. – Ann Arbor : University of Michigan Press, 1994. – 293 p.
7. Yakhontova T. Titles of conference presentations abstracts: A cross-cultural perspective / T. Yakhontova // *The Language of Conferencing*. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 2002. – P. 277-300.

ДЖЕРЕЛА

ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

8. Accounts of Chemical Research [Electronic resource]. – 2015. – Access mode : <http://pubs.acs.org/journal/achre4>
9. ACS Publications. Editors' Choice [Electronic resource]. – 2015. – Access mode : <http://pubs.acs.org/editorschoice/>
10. Chemical Reviews [Electronic resource]. – 2015. – Access mode: <http://pubs.acs.org/journal/chcrey>
11. Information for Authors of Papers // *the Journal of Physical Chemistry Letters* [Electronic resource]. – 2015. – Access mode : http://pubs.acs.org/paragonplus/submission/jpchax/jpcled_authguide.pdf
12. Journal of Medicinal Chemistry [Electronic resource]. – 2015. – Access mode : <http://pubs.acs.org/toc/jmcmr/0/0>
13. The Journal of Physical Chemistry [Electronic resource]. – 2015. – Access mode: <http://pubs.acs.org/toc/jpcbfbk/0/0>